

۱۳۲۰۷۹۵

به نام خدا

طرحواره‌های نقش جنسیتی و رضایت جنسی

محمد حاجی محمد علی شیرازی

سمانه حاجی محمد علی خان

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیش گفتار.....	۷
مقدمه.....	۹
فصل اول: تعاریف رفتار جنسی، رضایت جنسی و طرحواره های	
نقش جنسیتی.....	۱۳
رفتار جنسی.....	۱۵
رضایت جنسی.....	۱۸
فصل دوم: دیدگاه ادیان مسیحیت و یهود درباره رفتار جنسی	۲۹
دیدگاه ادیان مسیحیت و یهود درباره رفتار جنسی.....	۳۱
سیر تحول علمی.....	۳۲
عصر ویکتوریا.....	۳۵
تحول رفتار جنسی در ایالت متحده امریکا.....	۳۷
بررسی فرهنگی درباره رفتار جنسی.....	۴۰
فصل سوم: نظریه های میل جنسی و رفتار جنسی.....	۴۳
۱. رفتار جنسی از دیدگاه فروید.....	۴۵
۲. نظریه اریک فروم درباره میل و رفتار جنسی.....	۴۷
۳. نظریه مزلو درباره رفتار جنسی.....	۴۸
۴. نظریه پرلز درباره رفتار جنسی.....	۴۹

فصل چهارم: نظریه رشد شناختی.....	۵۳
نظریه رشد شناختی	۵۵
نظریه شناختی پیازه درباره هویت جنسی	۵۶
فصل پنجم: نظریه یادگیری اجتماعی درباره نقشهای جنسی ..	۵۷
نظریه یادگیری اجتماعی درباره نقشهای جنسی	۵۹
فصل ششم: نظریه های طرحواره.....	۶۳
۱. بارتلت و نظریه پردازى طرحواره	۶۵
۲. نظریه ناآشنا - هوس انگیز	۶۶
۳. نظریه طرحواره جنسیت سندرابع	۶۷
۴. انتقادهای وارد بر نظریه طرحواره جنسیتی	۷۴
۵. نظریه چودروف درباره تکامل طرحواره جنسی	۷۴
فصل هفتم: سبک های عشق ورزی	۷۷
سبک های عشق ورزی (طرحواره های عشق)	۷۹
کلیشه ها مشکلات بشمارى به همراه دارند	۸۳
جنسیت، خود و اخلاق	۸۶
فصل هشتم: یافته های پژوهشی	۹۰
یافته های پژوهشی	۹۲
منابع و مأخذ	۱۱۷
منابع فارسی	۱۱۷

منابع انگلیسی ۱۲۲

فهرست نمودارها

نمودار ۱-۶: پیوستار یک بعدی دو قطبی ۶۹

نمودار شماره ۲-۶: ویژگی های کلیشه ای شخصیت ۷۰

نمودار ۳-۶: طرحواره دو بعدی ۷۲

www.ketab.ir

پیش گفتار

فعالیت جنسی و رضایت حاصل از آن به عنوان یکی از مهمترین ابعاد زندگی انسان به حساب می آید. به طوری که کاترین اینگل مسائل جنسی را یک جنبه مهم زندگی به حساب آورده و آن را فراتر از یک رفتار جنسی صرف در نظر می گیرد.

رابطه جنسی هنر ظریفی است که باید درست عمل شود در غیر این صورت نتایج متفی خواهد داشت: یعنی زن و مرد را به سمت و سویی انحرافی خواهد کشاند. رفتار جنسی با تاثیر بر افکار و احساسات زوجین می تواند به طور مستقیم و غیر مستقیم روابط بین آنها را در ابعاد وسیعی تحت الشعاع قرار دهد و ایجاد کننده ناسازگاری های زناشویی و طلاق شود.

در این راستا مشکل عمده ای که جامعه امروز با آن روبروست، نبود اطلاعات کافی در این زمینه و وجود نگرش ها و اعتقادات نادرست نسبت به این موضوع در بین خانواده ها به خصوص در بین زوج های تازه ازدواج کرده است به طوری که علت طلاق در نیمی از موارد مربوط به پایین بودن رضایت از روابط جنسی گزارش شده است.

از اینرو مطالعه رضایت زناشویی و ابعاد مختلف آن (از جمله طرحواره‌های نقش جنسیتی) به جهت تأثیری که بر بهداشت روانی افراد دارد، از اهمیت زیادی برخوردار است.

متن حاضر درصدد است تا با شناخت و آگاهی دقیق تر از نقش طرحواره های فرهنگی و تأثیر آن بر رفتار جنسی بتواند آرام آرام طرحواره‌های جنسیتی را مورد بازنگری قرار دهد و همچنین با در نظر گرفتن این که رفتار جنسی همواره در هاله‌ای از ابهام قرار دارد، به بررسی شواهد علمی در مورد صحت این کلیشه ها بپردازد و حیطه پیچیده تفاوت های جنسیتی در رفتار جنسی را براساس طرحواره های نقش جنسیتی در خانواده، بررسی کند و دیدگاه های انعطاف ناپذیر را درباره چگونگی ایجاد رضایت جنسی و باورهای فرهنگی مشخص تر سازد و امید است قدم مفیدی برداشته و در این بین راهگشای حل مشکلات و اختلافات زناشویی باشد.

محمد حاجی محمد علی شیرازی

سمانه حاجی محمد علی خان

زمستان ۱۳۹۳

مقدمه

ازدواج پیمان مقدسی است که از طریق آن خانواده تشکیل می شود و تقریباً از ابتدای زندگی انسان در تمام زمان ها و مکان ها در میان اقوام، ملل و جوامع وجود داشته و مورد تأکید بیشتر ادیان بوده است. به طوری که آن را پیوند مطلوب انسانی دانسته اند که به زندگی افراد معنا می بخشد (نورانی پور، بشارت و یوسفی، ۱۳۸۶).

ازدواج در جامعه متغیر امروزی یک پدیده پیچیده است. انسان ها به دلایل مختلفی ازدواج می کنند. در کنار تمایلات جنسی که از مسائل اولیه هستند، عشق، امنیت اقتصادی، محافظت، امنیت عاطفی، احساس آرامش و فرار از تنهایی نیز، بعضی از عواملی هستند که باعث گرایش به ازدواج می شوند. در واقع، ازدواج موفق و شروع رابطه زناشویی قادر است بسیاری از نیازهای روانی و جسمی را در یک محیط امن برآورده سازد و تأثیر به سزایی بر سلامت و بهداشت روانی افراد، داشته باشد (نورانی پور و همکاران، ۱۳۸۶).

سازمان جهانی بهداشت نیز خانواده را به عنوان عامل اجتماعی اولیه در افزایش سلامت و بهزیستی معرفی کرده است. پژوهش های مختلف نیز به این امر اشاره کرده اند، که ازدواج موفق موجب می شود افراد شادتر، با نشاط تر و سالمتر زندگی کنند. از این رو مطالعه رضایت

زناشویی و ابعاد مختلف آن از جمله روابط جنسی به جهت تأثیری که بر بهداشت روانی افراد دارد، از اهمیت زیادی برخوردار است (بخشایش، ۱۳۸۶).

در بین نیازهای زیستی، غریزه‌ی جنسی، آمیختگی عمیقی با نیازهای روانی داشته به طوری که می‌توان تأثیر این خواسته را در بسیاری از ابعاد زندگی مشاهده کرد. این غریزه تأثیر غیر قابل انکاری در زندگی زناشویی و انسجام و پایداری آن دارد. همچنین این غریزه نقش سازنده و پراهمیت و بنیادینی در مسیر به سوی سلامت و تعادل روانی دارا است. و با داشتن این خصوصیات بارز و قابل توجه است که میل جنسی از سایر نیازهای زیستی فاصله گرفته و به صورت یک نیاز روحی و روانی در می‌آید (اوحدی، ۱۳۸۵، به نقل از شاه‌سیا، ۱۳۸۵).

غریزه جنسی از نیازهای ذاتی انسان است. به طوری که مزلو^۱ (۱۹۷۶) این نیاز را در رده‌ی نیازهای جسمانی یا نیازهای حیاتی اولیه قرار داده است. در زمینه‌ی رابطه جنسی نیز می‌توان گفت که اگر چه زندگی زناشویی سعادتمندانه فقط تا اندازه‌ای مربوط به رابطه جنسی است ولی این رابطه ممکن است از مهمترین علل خوشبختی یا عدم خوشبختی در زندگی زناشویی باشد. زیرا اگر این رابطه قانع کننده نباشد منجر به

احساس محرومیت، ناکامی و عدم احساس ایمنی به خطر افتادن سلامت روان و در نتیجه از هم پاشیدگی خانواده می شود (شاملو، ۱۳۸۰، به نقل از بخشایش، ۱۳۸۶).

از این رو فعالیت جنسی بعنوان یکی از ابعاد مهم زندگی افراد درآمده است، که می تواند متاثر از ویژگیهای خود فرد، روابط بین فردی، شرایط خانوادگی، اجتماعی و فرهنگی، محیط، سوابق فعالیت های جنسی وی و همسر، سلامت جسمی و روانی و وضعیت هورمونی فرد قرار گیرد. یانگ در این زمینه بیان می دارد که میزان خرسندی از روابط جنسی و توانایی فرد در ایجاد لذت دوطرفه را رضایت جنسی می نامند. استحکام روابط زناشویی بدون داشتن روابط جنسی رضایت بخش به خطر می افتد؛ لذت جنسی از مهمترین لذت هایی است که یک فرد در طول عمر خود از آن بهره مند می شود. و این لذت است که سختی های زندگی و مشکلات بین زوجین را قابل تحمل می نماید (توکل، ۱۳۹۱).

پسر یا دختر به دنیا آمدن ما پیامدهای مهمی را برای همه جنبه های زندگی مان خواهد داشت. از انتظاراتی که دیگران در جامعه از ما دارند، تا رفتار دیگران با ما، و رفتار خودمان. این امر صرف نظر از جامعه که فرد در آن متولد شده است همه جا صدق می کند، هر چند این پیامد در جوامع گوناگون با هم متفاوت است. تقریباً جوامع بر پایه های تفاوت های

جنسیتی میان زن و مرد سازمان یافته اند. به طوری که تعریف ها با نسبت قابل توجهی وابسته به فرهنگ و زمینه اجتماعی آن است (گیدنز، به نقل از چاوشیان، ۱۳۹۱).

نکته حائز اهمیت در این مسیر و بررسی، در نظر داشتن مفاهیم قراردادی - کارکردی سکسوالیته به معنی پذیرفتن مرد یا زن بودن در حیطه خودکاوی های درونی و بیرونی است. چراکه که جهش به مراحل بالاتر رشد لازمه این پذیرفتن هاست (گیدنز^۱، ۱۹۸۷، به نقل از چاوشیان، ۱۳۹۱).

و در پایان ما می پذیریم که مرد هستیم یا زن. بعد از پیدایی این هویت؛ در نقش ها و سازه های شناختی و عاطفی خود دست به سازگاری فردی و اجتماعی می زنیم که شاید این امر خود توجیه کننده بسیاری از شکل های نابهنجاری، اختلال و دیگر ناسازگاری های ما باشد.